

Studieplanbeskrivelse:

VDIAL Videreutdanning i Dialogiske praksiser, nettverksmøter og relasjonskompetanse

Innledning

Avdeling DPS (distriktskykiatisk senter) ved Akershus universitetssykehus har siden 2006 arbeidet for å kunne tilby åpne dialoger i nettverksmøter til brukere i opptaksområdet. I 2009 inngikk avdeling DPS et samarbeid med tidligere Høgskolen i Gjøvik, nå NTNU i Gjøvik, for å etablere en 30 studiepoengsvidereutdanning i nettverksmøter og relasjonskompetanse basert på videreutdanning i ledelse av nettverksmøter som hadde vært etablert i samarbeid med Valdresprosjektene i 2002.

Videreutdanningen er organisert som et desentralisert deltidsstudium lokalisert til Ski. Studiet ble kontinuerlig evaluert av studentene og basert på denne evalueringen har vi sett behov for å endre og utvikle studiet. Tilbakemeldinger fra tidligere studenter og praksisstedene fremhever at ett års studie, i tillegg til full jobb, ikke er tilstrekkelig tid til å ta inn teorien, tankegangen og metodikken, som studiet fordrer. Å bli i stand til å bruke tillært kunnskap i praksis krever tid og støtte fra arbeidsplassen til den enkelte student. Opprinnelig videreutdanning i nettverksmøter og relasjonskompetanse 30 studiepoeng over 1 år, endres derfor til et 60 studiepoengs forløp over 2 år. I forbindelse med dette har vi også endret tittel på studiet til Videreutdanning i dialogiske praksiser, nettverksmøter og relasjonskompetanse.

Studiet sikter mot å gi en fordypning i kunnskapsgrunnlaget til dialogiske praksiser med fokus på brukermedvirkning, pårørendeinkludering, bedret samhandling og helhetlig tenkning. I dag stilles det større og større krav til offentlige ansatte i både kommune og i spesialisthelsetjenesten i forhold til:

- å møte, forstå og hjelpe den enkelte bruker med det han eller hun måtte ønske av bistand.
- at brukermedvirkning og pårørendeinkludering skal tas på alvor, noe som krever en ekstra innsats fra helse og sosialpersonell i forhold til å ha fokus på relasjonen i samhandlingen.

Kravet om det likeverdige møtet mellom fagperson og bruker er også føring fra styrende myndigheter og et ønske fra brukerorganisasjoner, det skal tas hensyn til.

Å utvikle forståelsen og kompetansen i å ta i bruk de ulike dialogiske praksiser er en prosess som tar tid. Dette handler om å endre syn og holdninger på hvordan vi kan møte mennesker, hvordan vi lytter til det som sies, på tanker om hva som er rett og galt og ikke minst tilstedeværelse i øyeblikket. Dette handler også om å åpne opp terapirummet og inviterer inn de viktige personer i brukerens sosiale nettverk som samtalepartner og ressurs.

Å arbeide med dialogiske praksiser er annen måte å organisere sitt arbeide på. Dialogiske praksiser, nettverksmøter og relasjonskompetanse tar utgangspunkt i en måte å tenke, å forstå og å handle på hvor respekten og likeverdet i relasjonen er sentral.

Om åpen dialog - en dialogisk praksis

De ulike dialogiske praksiser har samme grunnforståelse og filosofiske bakgrunn, og bekjenner seg til sosialkonstruksjonismen og det språkssystemiske tankesett. For å ta utgangspunkt i Åpen dialog, er denne noe mer enn en teknikk eller metode. Det er et tankesett og en holdning til måten vi møter mennesker på. Gjennom åpen dialog gis brukeren en mulighet til å få innflytelse

og medbestemmelse over eget liv. Det fokuseres på brukerens og nettverkets ressurser, også når personen og familien har store problemer, er i krise eller er rammet av psykisk sykdom. Åpen dialog ble utviklet som en arbeidsform og tilnæringsmåte i det psykiatriske arbeidsfeltet i Vestlappland, Finland, i begynnelsen av 1990-årene. Bak arbeidet sto klinisk psykolog, familierapeut og professor Jaakko Seikkula ved Universitetet i Jyväskylä, og hans tverrfaglige team. De erfarte at man ofte kunne unngå innleggelse i sykehus når fagpersoner dro hjem til en person i psykisk krise og tilbød samtaler med han og hans nærmeste i løpet av det første døgnet. Noen pasienter fikk dermed raskere kontroll over sine kaotiske tanker og unngikk et lengre sykehusopphold slik at han kunne komme raskere tilbake til sitt vanlige liv (Seikkula & Arnkil 2007). Seikkula samarbeidet i mange år med psykiater og professor i sosialpsykiatri Tom Andersen ved Universitetet i Tromsø. De har begge vært sentrale i utbredelse og utvikling av tenkningen og metoden med dialogiske praksiser. Tom Andersens bidrag her, var utviklingen av reflekterende team, og senere av reflekterende prosesser. På bakgrunn av deres praksis ble det utarbeidet syv prinsipper for arbeid med åpen dialog i krisearbeid:

- Umiddelbar hjelp
- Det sosiale nettverk inviteres inn fra første kontakt
- Fleksibilitet ; mobilitet
- Ansvar
- Psykologisk kontinuitet
- Tåle usikkerhet
- Diagonalisme

Idéen bak åpen dialog

Å bli lyttet til, anerkjent og respektert er essensielt for alle mennesker, særlig når en befinner seg i en alvorlig krise eller er psykisk syk. Det å bli sett, hørt og respektert, bidrar til lindring hos et menneske som har det vanskelig. Samtalen fremmer forståelsen innbyrdes i nettverket, så alle opplever en lindring i en ellers fastlåst situasjon. I åpen dialog blir alle stemmer i rommet hørt og tillagt like stor betydning. Det gir grunnlag for en likeverdig samtale, hvor alle er oppriktig interesserte i å lytte og å forstå hverandre. Noen familier opplever at de etter møtet med åpen dialog får en ny måte å snakke og lytte til hverandre på (Andersen 2005). Jaakko Seikkula (2007) er opptatt av begrepet flerstemthet. Tanken er at en sosial relasjon alltid involverer mer enn en person. Hver person erfarer relasjonen fra sitt perspektiv og på sin måte. Dette betyr også at en person alene ikke har tilgang til hele sannheten eller svaret i den grad det lar seg finne. Svaret eller forståelsen må søkes ved å la alle de involverte komme til orde. En bærende tanke er at en psykisk lidelse ikke kan behandles ved at man fokuserer på pasientens symptomer alene. Menneskene rundt pasienten, og da særlig familien, må trekkes inn som aktive deltakere og ressurser i behandlingen. I denne prosessen er det viktig at alle kommer til orde. Alle de involverte har sin oppfatning om hva som har skjedd og hvordan situasjonen best kan forstås, og alle disse forståelser må få komme til uttrykk. Svaret er ikke å finne i et enkelt perspektiv. Det er snarere å finne i samspillet mellom ulike forståelser (Svare 2006).

Hvordan fungerer et nettverksmøte?

Møtene foregår ofte i brukerens hjem, men det kan også foregå i helsetjenestens lokaler eller andre steder. Det er brukeren som finner ut hvem som skal inviteres til møtet. Dette kan være familie, venner, naboer, kollegaer, studiekamerater og fagpersoner. Sammen med behandler/kontaktperson blir de enige om hvordan innbydelsen skal formidles (Fyrand 2005). Det er som regel to møteledere som skal sikre at det skapes et trygt rom hvor alle kommer til orde. Spesielt viktig er åpningen av møtet hvor alle får presentere seg. Flere har kanskje grudd seg til møtet. Det å få presentert seg er med å skape trygghet i møtet. Det er på forhånd ikke

bestemt en saksliste. Fagpersonene har fokus på hva brukeren er opptatt av her og nå og av temaer som har betydning for nettverket. Samtalen kan også omhandle bekymringer og håp for fremtiden. Sykdommen og problemene er ikke glemt, men dominerer kun samtalen hvis brukeren eller de pårørende bringer dette opp. Møtelederne har ansvar for at samtalen kommer i gang, og at alle blir hørt, forstått og respektert. De har også ansvaret for å sikre at saker som blir tatt opp i møtet, blir fulgt opp i etterkant (Vigrestad & Hellandshølen 2012). Det varierer hvor mange møter som holdes. Noen har kun behov for et enkelt møte, mens andre ønsker flere nettverksmøter over tid. Det er deltakerne på møtet som sammen avgjør om det skal være flere møter.

Fagpersonens rolle

I åpen dialog inntar ikke fagpersonene en bestemmende og ledende rolle som mange er vant med. Dette kan i starten skape undring eller engstelse hos brukeren og de pårørende. Mange har tidligere opplevd at de profesjonelle framstår som eksperter med de "riktige svarene". I åpen dialog veier de profesjonelles mening ikke tyngre enn brukerens og nettverkets mening. Fagfolkene har stadig sin faglige viten som de bidrar med hvis nettverket eller brukeren etterspør denne i møtet, og de har fortsatt et profesjonelt ansvar. Lederen av møtet må være utdannet eller trent til å lede slike samtaler for å kunne sikre den åpne dialogen og å skape et trygt og tillitsskapende rom hvor alle kommer til orde. Møtelederne vurderer hele tiden situasjonen og sørger for at nettverket etterlates med et ansvar de kan bære. I løpet av møtet snakker de profesjonelle åpent om sine tanker, om sin tvil og sin bekymring, mens brukeren, nettverket og andre kollegaer lytter. Vanligvis reflekterer møtelederne med hverandre over det de har hørt. Det er videre opp til de andre deltakere om de vil kommentere denne refleksjonen i etterkant (Eliassen & Seikkula 2006).

Ansvarsgruppemøte versus nettverksmøte

Til ansvarsgruppemøtet har behandler eller koordinator sendt ut innkalling i forkant med en klar saksliste. Møtet holdes på et offentlig sted, gjerne i helsetjenestens lokaler. Ofte er brukeren alene sammen med flere fagpersoner. Sakslisten blir fulgt i møtet og det skrives referat der fordeling av oppgaver og konklusjoner fremgår. Møtet bidrar til samordning av tjenester. Nettverksmøtet er først og fremst en arena der brukeren og hans nærmeste kan få rom til å snakke sammen. I nettverksmøtet er det brukeren som bestemmer hva det skal snakkes om, hvem som får delta og hvor møtet skal holdes. I nettverksmøtet deltar brukeren, nettverket og fagpersonene i en likeverdig dialog. Fagpersonene, det private nettverket og brukeren arbeider sammen om å skape ny forståelse for den aktuelle situasjonen. De profesjonelle bidrar med sin faglige viten etter behov. Når ulike fagpersoner, eksempelvis fra kommunen og spesialisthelsetjenesten, er tilstede samtidig, gir dette en unik arena for samhandling.

Studiets varighet, omfang og nivå:

Studiet er tilrettelagt som et deltidsstudium over 2 år. Normert studietid er to år, det vil si en forventet studieinnsats på ca. 20 timer pr. uke. Det anbefales at arbeidsgiver tilrettelegger for dette ved for eksempel en studiedag i måned mellom de obligatoriske samlingene. Studiet gir formell kompetanse 60 studiepoeng (ECTS) innen høgere utdanning. Studiet er en videreutdanning med tilsvarende opptakskrav. Det kreves minst 80% tilstedeværelse.

Målgruppe:

Studiet er en videreutdanning der målgruppen er blant annet helse- og sosialarbeidere, leger, psykologer, ledere og pedagoger. Studiet er tverrfaglig og tilsikter å imøtekomme behovet for kompetanseoppbygging i utøvelse av dialogiske praksiser.

Opptakskrav

For ordinær opptak til videreutdanningen kreves minimum:

Treårig fullført bachelorutdanning på høyskole-/universitetsnivå eller tilsvarende

Ett (1) års relevant yrkespraksis (helse- og sosial, skole, ledelse, veiledning, HR, osv.)

Læringsutbytte

Studiet sikter mot å utvikle selvstendige og reflekterte medarbeidere som er i stand til å hjelpe personer, basert på et likeverdig samarbeid med alle de berørte parter. Etter fullført studie skal kandidaten ha følgende totale læringsutbytte definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap

- Kandidaten har avansert kunnskap innen følgende temaer:
- Dialogisk praksiser; åpen dialog, foregripende dialoger, ta opp uroen og reflekterende prosesser og nettverksmøtet
- Relasjonskompetanse og dens betydning for møtet mellom de profesjonelle, brukeren og dens sosiale nettverk
- Kunne identifisere og analysere prosesser i de dialogiske praksiser
- Språkets og samtalens betydning for samhandling
- Kandidaten kan identifisere fagets vitenskapsteoretiske ståsted og grunnforståelse
- Kandidaten kjenner til forsknings- og utviklingsarbeid innen fagets kjerneområder
- Kandidaten kan oppdatere sin kunnskap og anvende kunnskap på nye måter i praksis

Ferdigheter

- Kandidaten kan analysere eksisterende teorier og metoder innen dialogiske praksiser og arbeide selvstendig med praktisk problemløsning
- Kandidaten kan reflektere over egen yrkesutøvelse og justere denne under veiledning
- Kandidaten er i stand til å beskrive egen klinisk praksis og reflekter over denne i forhold til aktuell teori. .
- Kandidaten kan finne, kritisk vurdere og henvise til informasjon og fagstoff og anvende disse til å strukturere og formulere faglige resonnementer
- Kandidaten kan gjennomføre et selvstendig, avgrenset utviklingsprosjekt under veiledning
- Kandidaten har evne til å identifisere og reflektere over utfordrende situasjoner i møte med den brukeren og hans/hennes sosiale nettverk, og handle i takt med, og med varhet for, de andres situasjon i et tempo som ivaretar deres ønsker og behov

Generell kompetanse

- Kandidaten kan analysere relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger og ta initiativ til faglige og etiske diskusjoner knyttet til sosialt nettverksarbeid
- Kandidaten kan anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder

- Kandidaten kan formidle selvstendig arbeid både skriftlig, muntlig og gjennom andre relevante uttrykksformer
- Kandidaten kan kommunisere om relevante faglige problemstillinger både med spesialister og allmennheten
- Kandidaten kan bidra til nytenkning og i innovasjonsprosesser

Studiets oppbygning

Studiet gir en fordypning i dialogiske praksiser, nettverksmøter og relasjonskompetanse som fokuserer på mellommenneskelig samhandling og de mulighetene som ligger i dialogen og i nettverksmøtet. Dialogiske praksiser er utviklet på bakgrunn av filosofi, språkssystemteori, sosiologi, nettverksteori, veiledningsteori og psykiatri.

Det legges hovedvekt på:

- Hvordan dialogen står sentral i de enkelte møtet
- Hvilken betydning relasjonen har mellom impliserte parter
- Hvordan nettverksmøtet kan brukes som arena for læring, krisehåndtering, behandling og utvikling av brukerens, pårørendes og egen kompetanse
- Hvordan nettverksmøter kan bidra til koordinert tverrfaglig samarbeid og videreutvikling av et helhetlig omsorgsnettverk
- Hvordan man gjennom dialogen styrker brukerens medvirkning og mobilisere de ressursene som finnes i nettverket
- Hvordan nettverksmøteledere kan bidra til at gruppeprosessene som finner sted i nettverksmøter fører til utvikling av gjensidige helsefremmende og mestringsskapende relasjoner.

Det legges vekt på å kunne tilby studenter gode læringsbetingelser i et læringsmiljø som bygger opp under de intensjonene som studiet er basert på. Det innebærer utstrakt bruk av studentaktive metoder som forutsetter skriftliggjøring av erfaringer, bruk av utviklingsgrupper og andre gruppeformer, at arbeid i (kollegial refleksjons-) grupper utenom timeplanlagte samlinger betraktes som en forutsetning, at lærer/fagansvarlig fungerer som veileder og samtalepartner mer enn som underviser i tradisjonell forstand og at en benytter kvalifiserte og fortrinnsvis eksterne praksisveiledere til basisgruppene. Et nasjonalt nettverk for bruk av åpne samtaler i nettverksmøter er etablert og det er ønskelig at studentene deltar i dette nettverket.

Praksisnær kunnskap og erfaringskunnskap

I videreutdanningen for erfarne yrkesutøvere vektlegges ulike kunnskapsformer, og interaksjon mellom ulike typer kunnskap vil stå sentralt i studiet. Det forutsettes at studentene bringer med seg kunnskap fra egen praksis, faglige yrkesutøvelse og veiledning. Gjennom teoretisk refleksjon over egne erfaringer utvides og nyanseres studentenes kunnskapsbase. Målet er at teori og nye erfaringer skal integreres i den personlige kunnskap hos den enkelte som følge av individuell og kollektiv refleksjon og dialog mellom studenter og lærere. Undervisningen legger vekt på refleksjon over og utdyping av områder som vurderes som sentrale innenfor hvert emne. Hva som anses som sentralt kommer også til syne gjennom ressurslitteraturen knyttet til hvert emne.

Oppbygging

Studiet er delt inn i to emner, med en indre faglig progresjon og sammenheng. Det er til hvert emne knyttet arbeidskrav som skal være vurdert til godkjent innen gitte tidsfrister.

Undervisningen vil foregå på samlinger á 5 dager (1 uke) 2 ganger hvert semester. (8 ukesamlinger over 2 år)

VIU8510 Introduksjon til nettverksmøter og relasjonskompetanse (30 studiepoeng)

Emnet vil gi studentene en fordypning i de temaer som er av betydning i forhold til dialogiske praksiser, relasjonskompetanse og gjennomføring av nettverksmøter. Sentralt vil være studentens arbeid med å integrere de ulike teoretiske perspektivene i et praktisk anvendelig repertoar.

VIU8511 Fordypning i dialogiske praksiser (30 studiepoeng)

Emnet vil gi studentene en praktisk fordypning i ulike dialogiske praksiser og å kunne lede dialogen i nettverksmøtet. Studenten skal sette seg inn i de teoretiske og praktiske aspektene ved dialogiske praksiser. Sentralt vil være å få erfaring med hvordan den enkelte student integrerer dialogen og hvordan denne anvendes i praksis. Gjennom veiledning på, refleksjon over og evaluering av egen praksis og arbeid med eksamen skal studenten videreutvikle sin evne til å hjelpe andre gjennom bruk av dialogen.

Arbeidsmåter

Utvikling av kompetansen innen ledelse av nettverksmøter og dialogiske praksiser, forutsetter at deltakerne får anledning til å delta i, planlegge og lede slike møter/samtaler. Utprøving vil skje i aktiviteter studentene imellom, og gjennom studentenes praksis. Studenten skal kritisk kunne reflektere og analysere egen praksis. Nyanserte refleksjoner over praksis krever at studentene får erfare nye sider av rollen som leder av den dialogiske samtalen/nettverksmøter, og at de får tilgang til begreper og forståelsesmåter som har forklaringsverdi for den enkeltes praksis. Refleksjon skjer gjennom øvelser, oppgaver og veiledning i tilknytting til egen praksis, og ulike former for undervisning og drøftinger mellom studenter og lærere.

Samlinger

Åtte samlinger á en uke vil bli arrangert i løpet av studiet. Arbeidsmåtene i samlingene vil variere mellom:

- forelesninger
- refleksjoner / reflekterende team
- øvelser
- gjenforeningsaktiviteter
- studentpresentasjoner av litteratur / teori
- rollespill
- veiledning av medstudenter
- Arbeid i utviklingsgrupper

Utviklingsgrupper er å forstå som faste grupper som består gjennom hele studiet.

Utviklingsgruppene består av fire til seks personer. Studieansvarlig nedsetter utviklingsgruppene. Utviklingsgruppene møtes 1 dag pr. samling.

Utviklingsgruppene brukes til:

- gjensidig veiledning og refleksjon mellom deltakerne
- trene på aktiv og radikal lytting
- trene på å anvende reflekterende team i gruppen
- arbeid med teori, med utgangspunkt i egen praksis
- drøfting og bearbeiding av skriftlige oppgaver
- drøfting og bearbeiding av aktuell litteratur

Vurderingsformer

Vurderingen i studiet gjennomføres dels som formativ og dels som summativ vurdering. Den formative vurdering i studiet er knyttet til studentenes gjennomføring av arbeidskrav og dokumentasjon av studiearbeid i en lærings- og vurderingsmappe. Hensikten her er primært knyttet til studentens læring og bevisstgjøring. Innlevering av arbeider til mappen, skjer fortløpende etter frister som settes for de enkelte arbeidskrav. Den summative vurdering i studiet tar utgangspunkt i studiekravene og studentenes dokumentasjon. Den består av skriftlige oppgaver som skal innleveres og vurderes. I hver emnebeskrivelse er vurderingsformen nærmere beskrevet.

Arbeidskrav

I studiet forutsettes skriftliggjøring av egne læringsmål, erfaringer og refleksjoner og at dette kobles til teori. Studentene skal kontinuerlig dokumentere eget studiearbeid gjennom skriving av innlegg på det nettbaserte diskusjonsforumet gjennom læringsplattformen „Fronter“ som studentene får opplæring i ved studiets begynnelse. Arbeidskravene utgjør også innholdet i en mappe som skal leveres til fastsatt dato.

Dokumentasjonen i mappen skal omfatte:

- Den individuelle læringsplan (minst 400 ord)
- Selvbiografi (minst 400 ord)
- Syv samlingsinnlegg (hver på minst 200 ord)
- Syv teoriinnlegg (hver på minst 200 ord)
- Syv praksisinnlegg (hver på minst 200 ord)
- Egenvurdering (minst 500 ord)
- Dokumentasjon på gjennomført praksis
- Dokumentasjon på mottatt veiledning

Den individuelle læringsplan er et innlegg som beskriver ens forventninger og ens personlige mål eller visjon for videreutdanningen samt en plan for hvordan man skal nå disse målene. Den skal beskrive relevante erfaringer og forkunnskaper og antatt relevans av dialogiske praksiser for egen arbeidssituasjon. Som en del av planen skal studenten beskrive en strategi for hvordan man skal organisere studietiden mest effektivt.

En selvbiografi er et innlegg der en reflekterer over sin egen livshistorie og psykologisk utvikling. Den skal beskrive hvordan denne unike historien vil kunne påvirke ens arbeid med dialogiske praksiser. Selvbiografien skal være personlig uten å være privat og studenten skal reflektere over hvor denne grensen går.

Et samlingsinnlegg er en refleksjon over den siste samling. Den skal inneholde en beskrivelse av viktige læringsprosesser og hvordan disse oppleves som relevante for ens egen praksis.

Et teoriinnlegg er en oppsummering av og refleksjon over lest litteratur samt referater og egne tanker og ideer knyttet til forelesninger og andre aktiviteter. Målet er å gi studenten øvelse i å sammenfatte fagstoff, integrere stoffet i egne forståelsesrammer, utøve kildekritikk, og se relevansen av teori for praksis.

I begynnelsen av studiet skal studenten finne frem til minst to kollegaer / sparringspartnere på egen arbeidsplass som studenten kan reflektere med mellom hver samling. Dette skal være navngitte personer. Sparringspartnere / kollegaene vil bli invitert til å delta på forelesninger med eksterne forelesere, gjennom hele studiet. Før hver samling med unntak av den første skal studenten skrive et praksisinnlegg om sine erfaringer med den kollegiale refleksjonsgruppen og arbeidet med implementering av dialogiske praksiser ved egen arbeidsplass.

En egenvurdering er en evaluering av egen måloppnåelse slik de ble satt fram i den individuelle læringsplanen. Det skal også inneholde refleksjoner knyttet til videreutdanningen og i hvilken grad man har tilegnet seg den nødvendige kompetansen til å kunne lede dialogiske praksiser.

I løpet av studiet forventes det at studentene har ledet nettverksmøter, reflekterende team og dialogiske samtaler. I utviklingsgruppene ved hver samling vil hver student få rikelig anledning til å fortelle om sine erfaringer med å lede slike samtaler/teams/møter.

I løpet av studiet skal hver student kunne dokumentere praksis ved at :

- de har ledet nettverksmøter i minst 10 timer
- de har ledet reflekterende teams i minst 10 timer
- de har ledet dialogiske samtaler i minst 10 timer

Dokumentasjonen på gjennomført praksis fylles ut på eget skjema og underskrives av studenten.

I løpet av studiet skal studentene kunne dokumentere at de har mottatt veiledning

- på egen praksis i minst 10 timer
- prosessveiledning i gruppe i minst 10 timer

Dokumentasjon på mottatt veiledning fylles ut på eget skjema og underskrives av veilederen. Se for øvrig den enkelte emnebeskrivelse for mer informasjon om obligatoriske arbeidskrav.

Internasjonalisering

Det finnes ingen utvekslingsmuligheter for dette studiet.

Spesielle krav og betingelser

For å kunne følge utdanningen er det en forutsetning at studentene har tilgang til PC med internett-tilkobling.